

STANDARDY DORADZTWA ZAWODOWEGO W BRANŻOWYCH SZKOŁACH I STOPNIA

Maciej Barczak, Bogna Frąszczak, Natalia Kaszkowiak,
Dorota Pałubicka, Elżbieta Swat-Padrok

Poznań 2020

STANDARDY DORADZTWA ZAWODOWEGO W BRANŻOWEJ SZKOLE I STOPNIA

**Maciej Barczak
Bogna Frąszczak
Natalia Kaszkowiak
Dorota Pałubicka
Elżbieta Swat-Padrok**

POZNAŃ 2020

Standardy doradztwa zawodowego dla /branżowych szkół I stopnia zostały opracowane w ramach projektu Kwalifikacje zawodowe kluczem do sukcesu – wspieramy rozwój kształcenia zawodowego w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Poznania współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego.

Wprowadzenie

1. Czym są standardy doradztwa zawodowego i dlaczego są potrzebne

Słownik Języka Polskiego PWN nadaje pojęciu **standard** kilka różnych znaczeń, w tym to, które najpełniej opisuje powody, które przyświecały autorom (pracownikom Centrum Doradztwa Zawodowego dla Młodzieży w Poznaniu oraz współpracującymi z nimi doradcom zawodowym, dyrektorom szkół branżowych, przedstawicielom: Wydziału Oświaty Urzędu Miasta Poznania, Wydziału Oświaty, Kultury, Sportu i Promocji Powiatu Śremskiego i Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych Nr 5 w Poznaniu) podczas tworzenia *Standardów doradztwa zawodowego* (dalej zwanych Standardami). Zgodnie z tą definicją (Słownik języka polskiego PWN, www.sjp.pwn.pl, dostęp 23.04.2018 r.), standard to „poziom towarów i usług, zwłaszcza spełniający podstawowe wymagania”. W tym rozumieniu pojęcia, wprowadzenie *Standardów* pomoże szkołom zapewnić odpowiedni poziom usług dotyczących doradztwa zawodowego oraz ułatwi ocenę podstawowych aspektów funkcjonowania szkoły w tym obszarze (Standardy jakości kształcenia zawodowego, KOWEziU, Warszawa 2013). Podjęto więc próbę stworzenia uniwersalnego zestawu standardów doradztwa zawodowego, mimo iż autorzy opracowania są świadomi, że niekorzystne okoliczności zewnętrzne, takie jak duże zmiany uwarunkowań gospodarczych w regionie lub zmiany przepisów prawa mogą wpłynąć na aktualność niektórych standardów.

Warto zaznaczyć, że wprowadzenie standardów doradztwa zawodowego nie wynika bezpośrednio z przepisów prawa, jednak obowiązkiem szkoły jest zapewnienie uczniom dostępu do usług doradczych. W tym kontekście *Standardy* są zatem narzędziem, które szkoły wprowadzają dobrowolnie. Jednak zestandaryzowany Wewnętrzny System Doradztwa Zawodowego (WSDZ) stanowić będzie z pewnością efektywne narzędzie pracy w szkołach, którym zależy na wysokiej jakości usług doradczych oraz rozwoju edukacyjno-zawodowym ucznia.

Głównym celem wprowadzenia standardów jest bowiem **świadomie zaplanowany, indywidualny rozwój edukacyjno-zawodowy ucznia**. Żeby tak się stało, niezbędne są działania w trzech obszarach wyróżnionych w głównej części dokumentu – w tabeli zawierającej proponowane standardy. Pełna realizacja głównego celu zależy więc od wypełnienia trzech celów szczegółowych:

1. **Zapewnienie właściwej organizacji WSDZ w szkole.**
2. **Zwiększenie roli podmiotów zewnętrznych w podniesieniu jakości kształcenia i realizacji WSDZ.**
3. **Wspieranie uczniów w tworzeniu i przemyślanej realizacji ścieżek edukacyjno-zawodowych.**

2. Standardy jako uzupełnienie miejskich strategii rozwoju

Wprowadzenie standardów doradztwa zawodowego do branżowych szkół I stopnia w Poznaniu, Śremie i Obornikach wpisuje się w długofalowe strategie rozwoju tych miast:

- **Strategia rozwoju miasta Poznania 2020¹** - dokument ten wprost wskazuje na potrzebę wsparcia uczniów w rozwoju edukacyjno-zawodowym. W drugiej części dokumentu, dotyczącej kluczowych elementów strategii, w punkcie 1.1.4. napisano, że *niedostosowanie oferty kształcenia do wymagań rynku pracy ma wymiar zarówno ogólnopolski, jak i lokalny. W Poznaniu, oprócz oferty kształcenia zawodowego nie w pełni dostosowanej do wymagań lokalnego rynku pracy, problemem są także jedne z niższych wśród największych polskich miast wyniki egzaminów zewnętrznych na wszystkich szczeblach edukacji.* W związku z powyższym jako jeden z głównych kierunków interwencji uznano *nowoczesną przedsiębiorczość* (priorytet 2). Punkt 2.6. tego priorytetu wyraźnie podkreśla potrzebę podniesienia jakości działań doradczych:

2.6. Zwiększenie efektywności szkolnictwa zawodowego oraz kształcenia ustawicznego:

1. Wspieranie działań w celu podniesienia jakości kształcenia na wszystkich szczeblach edukacji ze szczególnym uwzględnieniem kształcenia zawodowego dopasowanego do potrzeb lokalnego rynku pracy.
 2. Wspieranie promocji profesji związanych z wykształceniem zawodowym i technicznym.
 3. Wspieranie rozwoju szkolnictwa ustawicznego.
 4. Tworzenie warunków do stymulowania rozwoju umiejętności myślenia proinnowacyjnego na każdym szczeblu nauczania w poznańskich szkołach.
- **Strategia Rozwoju Powiatu Śremskiego do roku 2020²** – pierwszy z celów strategii dla powiatu śremskiego brzmi: „nowoczesne usługi publiczne dla rozwoju kapitału ludzkiego i społecznego” i pierwszą z dróg realizacji tego celu ma być edukacja:

2.1. Innowacyjna edukacja.

- 2.1.1. Dostosowanie kierunków kształcenia do wymagań rynku pracy.
 - 2.1.2. Współpraca szkół, Powiatowego Urzędu Pracy, przedsiębiorców oraz Cechu Rzemiosł.
 - 2.1.3. Podniesienie jakości kształcenia (podnoszenie kwalifikacji nauczycieli, profesjonalne wyposażenie pracowni zawodowych).
 - 2.1.4. Realizacja innowacyjnych projektów w szkolnictwie.
 - 2.1.5. Wzrost kompetencji uczniów poprzez intensyfikację nauczania języków obcych.
 - 2.1.6. Zapewnienie młodzieży dostępu do doradztwa i poradnictwa wychowawczo-zawodowego.
- **Strategia rozwiązywania problemów społecznych na terenie Gminy Oborniki w latach 2014-2020³** - szkoły na terenie Gminy Oborniki prowadzone są w ramach porozumienia między Gminą a Powiatem. Choć w strategii Gminy brak bezpośredniej wzmianki dotyczącej rozwoju szkolnictwa zawodowego, to jednak zarówno Gmina, jak i Powiat inwestują w szkoły

¹ <http://www.poznan.pl/mim/main/strategia-rozwoju-miasta-poznania-2020,p.14886.html> (dostęp 11.02.2020)

² http://www.powiat-srem.pl/asp/pl_start.asp?typ=14&menu=35&strona=1&sub=6 (dostęp 11.02.2020)

³ <http://bip.umoborniki.nv.pl/Article/id.163.html> (dostęp 11.02.2020)

ponadpodstawowe i ich rozwój stanowi pozostaje w centrum zainteresowania zarówno władz Powiatu, jaki i Gminy.

3. Wdrażanie standardów doradztwa zawodowego na przykładzie poznańskich szkół gimnazjalnych.

W 2013 roku zespół pracowników Centrum Doradztwa Zawodowego dla Młodzieży opracował **Standardy doradztwa zawodowego w szkołach gimnazjalnych Miasta Poznania**. Dokument ten powstał w efekcie kilkumiesięcznych konsultacji z przedstawicielami: dyrektorów, pedagogów, psychologów, doradców zawodowych poznańskich szkół gimnazjalnych. Jego celem było określenie kluczowych obszarów w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego oraz umocnienie i podniesienie jakości działań dotychczas realizowanych. Termin *doradztwo edukacyjno-zawodowe* (a także *wewnątrzszkolny system doradztwa edukacyjno-zawodowego*) zastosowano w dokumencie ze względu na to, że szkoły, do których jest adresowany, podlegają Ministerstwu Edukacji Narodowej. Ponadto uczeń podejmuje decyzję dotyczącą przede wszystkim swojej dalszej edukacji, która może (lecz nie musi) wiązać się z wyborem zawodu.

Opracowano dziewiętnaście standardów, które podzielono na **zewewnętrzne** (obligatoryjne dla wszystkich szkół – czternaście standardów) oraz **wewnętrzne** (zależne od specyfiki i możliwości w danej szkole – pięć standardów). Wszystkie standardy, biorąc pod uwagę ich charakter, zostały podzielone na trzy obszary:

- I. Organizacja i rozwój systemu doradztwa w szkołach gimnazjalnych.
- II. Rozpoznanie predyspozycji i praca wspierająca samopoznanie uczniów w podejmowaniu samodzielnych decyzji edukacyjno-zawodowych.
- III. Przekazywanie uczniom informacji dotyczących budowania ścieżki edukacyjno-zawodowej.

Każdemu obszarowi zostały przyporządkowane określone cele. Każdy standard został szczegółowo opisany oraz wyposażony w propozycje wskaźników służących do ewaluacji jego wdrażania. Dokument jest dostępny na stronie internetowej Centrum Doradztwa Zawodowego dla Młodzieży: www.cdzdm.pl/publikacje.

Zgodnie z ustaleniami autorów dokumentu i przedstawicieli szkół założono, że proces wdrażania standardów zewnętrznych powinien zakończyć się w 2016 roku. Pod koniec roku szkolnego 2016/17 pracownicy Centrum Doradztwa Zawodowego dla Młodzieży skierowali do poznańskich gimnazjów ankietę dotyczącą wdrażania standardów w ciągu ubiegłych trzech lat. Poniżej znajdują się kluczowe wnioski pochodzące z analizy informacji otrzymanych z dwudziestu czterech poznańskich szkół gimnazjalnych.

I. Standardy zewnętrzne

1. We wszystkich szkołach:

- był opracowany Wewnątrzszkolny System Doradztwa Edukacyjno-Zawodowego (WSDEZ),
- WSDEZ był oparty na diagnozie potrzeb uczniów, która najczęściej była przeprowadzana na początku roku szkolnego za pomocą wywiadu, dyskusji klasowej i badania ankietowego, a jej wyniki przedstawiane były w formie sprawozdania,
- wyniki diagnozy potrzeb i ewaluacji standardów były wykorzystywane do modyfikacji rocznego planu działań w ramach WSDEZ,
- wyznaczony był koordynator działań w ramach WSDEZ (najczęściej pedagog).

2. W większości szkół:

- WSDEZ był oparty na diagnozie potrzeb nauczycieli (najczęściej dokonywanej za pomocą wywiadu i badania ankietowego) i rodziców (najczęściej stosowaną metodą był wywiad),
- przeprowadzana była ewaluacja wdrażania standardów, a jej wyniki przedstawiane były najczęściej w formie sprawozdania,
- realizowane były lekcje wychowawcze z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego,
- organizowane były wycieczki zawodoznawcze do zakładów pracy,
- odbywały się spotkania z przedstawicielami różnych zawodów,
- nauczyciele wspierali rozwijanie postaw przedsiębiorczych uczniów,
- nauczyciele przedmiotów przedstawiali uczniom w jakich zawodach będzie im potrzebna wiedza z zakresu nauczanej przez nich dziedziny,
- wychowawcy klas informowali uczniów i rodziców o zmianach zachodzących w szkolnictwie ponadgimnazjalnym,
- uczniowie mieli możliwość uczestnictwa w zajęciach warsztatowych organizowanych przez szkołę kształcące w zawodzie,
- w szkole utworzono Punkt Informacji Zawodowej wyposażony w biblioteczkę multimedialną.

3. W kilku szkołach:

- nauczyciele tworzyli profil przedmiotowy uczniów wyróżniających się pod względem określonych predyspozycji,
- na stronie szkoły został zamieszczony link do instytucji oferujących pomoc w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego.

4. Wszystkie standardy zewnętrzne zostały wdrożone w trzech szkołach; w pozostałych szkołach wdrożono większość standardów zewnętrznych. Biorąc pod uwagę ustalenia z przedstawicielami szkół podczas opracowywania standardów można zauważyć, że była to dosyć znikoma liczba szkół.

5. **Standardy zewnętrzne**, które były wymieniane najczęściej jako te, które są jeszcze do wdrożenia, to:

- tworzenie przez nauczycieli profilu przedmiotowego uczniów wyróżniających się pod względem określonych predyspozycji,
- organizacja spotkań z przedstawicielami różnych zawodów.

Warto zaznaczyć, że wybór tych standardów jako planowanych do wdrożenia mógł wiązać się z motywacją ankietowanych (którymi najczęściej byli pedagodzy, psychologowie, doradcy zawodowi) do podejmowania kolejnych prób zaangażowania nauczycieli i rodziców we współpracę w ramach działań doradczych (brak wsparcia rodziców i ścisłej współpracy z nauczycielami zostały wyróżnione jako utrudnienia w procesie wdrażania standardów – porównaj niżej).

II. Standardy wewnętrzne (zależne od możliwości i specyfiki szkoły).

1. We wszystkich szkołach organizowane były zajęcia pozalekcyjne rozwijające samopoznanie uczniów.
2. W ponad połowie szkół organizowane były szkolenia dla nauczycieli w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego (była to głównie oferta szkoleń KOWEziU, a więc szkoleń, które nie były inicjowane przez pracowników szkoły).
3. W kilku szkołach:

- uczniowie byli doceniani za działania i umiejętności potrzebne w życiu zawodowym (różne konkursy, akcje, nagrody za określone postawy),
 - organizowane były wykłady z orientacji zawodowej dla rodziców.
4. W jednej szkole uczniowie zakładali w I klasie gimnazjum teczkę-portfolio.
5. Standardy wewnętrzne wymieniane najczęściej jako te, które są do wdrożenia, to:
- zakładanie przez uczniów teczki-portfolio,
 - organizacja szkoleń dla nauczycieli oraz wykładów dla rodziców z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego.

Biorąc pod uwagę informacje dotyczące wdrażania standardów, które otrzymaliśmy ze szkół w poprzedzających tę analizę latach szkolnych można stwierdzić, że **na przestrzeni tych kilku lat w coraz większej liczbie szkół:**

- diagnoza potrzeb zaczęła obejmować również nauczycieli i rodziców (na początku procesu wdrażania standardów dotyczyła głównie uczniów),
- organizowane były spotkania z przedstawicielami różnych zawodów czy branż (mimo zgłaszanych trudności z pozyskaniem rodziców do współpracy),
- nauczyciele przedmiotów zaczęli przekazywać uczniom informacje o zawodach, w jakich będzie im potrzebna wiedza z nauczanej przez nich dziedziny (mimo nadal zgłaszanych trudności w postaci braku ścisłej współpracy grona pedagogicznego),
- organizowane były szkolenia dla nauczycieli z zakresu doradztwa edukacyjno- zawodowego,
- został stworzony Punkt Informacji Zawodowej,
- wprowadzone zostały dodatkowe standardy wewnętrzne.

Wśród najczęściej wymienianych **utrudnień czy przeszkód w realizacji doradztwa edukacyjno-zawodowego** najczęściej pojawiały się:

- brak wystarczających środków finansowych – bardzo duże zapotrzebowanie na etat doradcy zawodowego (najlepiej cały etat: warto podkreślić, że w szkołach, w których doradca był zatrudniony na część etatu zapotrzebowanie na jego działania zwykle przewyższało jego możliwości czasowe),
- brak wystarczającej ilości czasu (pedagog czy psycholog ma nadmiar innych zadań: są to jednak najczęściej delegowane osoby do realizacji działań doradczych),
- brak ścisłej współpracy całego grona pedagogicznego,
- brak ścisłej współpracy z cechami rzemieślniczymi,
- brak wsparcia ze strony rodziców uczniów,
- brak ujęcia zajęć z doradztwa w planie obowiązkowych zajęć edukacyjnych.

Mając na uwadze wnioski z wdrażania standardów w poznańskich szkołach gimnazjalnych można zaryzykować stwierdzenie, że szczególnie na tym etapie edukacji (a docelowo w szkole podstawowej, zwłaszcza w jej ostatnich klasach) **osobnym standardem powinno być zatrudnianie, i to na cały etat, doradcy zawodowego**. W realizację WSDEZ powinien być zaangażowany każdy nauczyciel, który przez swoje działania może wspierać ucznia w podejmowaniu wyborów edukacyjno-zawodowych (działania te zostały opisane w standardach, w obszarach II i III). Doradca zawodowy służy jednak wsparciem dla całego systemu doradztwa w szkole, ponadto do jego zadań należy diagnoza indywidualnych predyspozycji ucznia. Warto zaznaczyć, że we wszystkich szkołach uczniowie

wykazywali zapotrzebowanie na usługi z zakresu indywidualnego doradztwa edukacyjno-zawodowego (w znaczeniu diagnozy predyspozycji). Możliwość uczestnictwa w indywidualnych spotkaniach z doradcą czy osobą wyznaczoną do realizacji jego zadań istniała w większości szkół, jednak zwykle nie była ona jednoznaczna z możliwością przeprowadzenia diagnozy indywidualnych predyspozycji ucznia (porównaj np. wspomniany wyżej nadmiar innych zadań psychologa czy pedagoga).

Do najczęściej pojawiających się zasobów szkół w zakresie wdrażania standardów, a zarazem realizacji doradztwa w ramach WSDEZ należał stopniowy wzrost zaangażowania nauczycieli i uczniów w tego typu działania, co zwiększało szansę na trafne wybory edukacyjno-zawodowe absolwentów gimnazjum.

Ze względu na ówczesną strukturę systemu edukacji, ewaluacja dotyczyła wdrażania standardów w gimnazjach. Warto dodać, że uczniowie - uczestnicy projektu *Kwalifikacje zawodowe kluczem do sukcesu* są absolwentami gimnazjów. Obecnie (2020 r.) w Centrum Doradztwa Zawodowego dla Młodzieży trwają prace nad *Standardami doradztwa zawodowego dla szkół podstawowych miasta Poznania*.

4. Wprowadzanie standardów doradztwa zawodowego – wskazówki praktyczne

Standardy doradztwa zawodowego stanowią uzupełnienie dokumentu *Ramowy Program Wewnętrzny Szkolnego Systemu Doradztwa Zawodowego*, który zawiera w sobie większość wskazówek dotyczących funkcjonowania doradztwa w szkole branżowej. Tam też znajduje się lista zasobów oraz instytucji, z których pomocy można skorzystać tworząc WSDZ i wdrażając standardy. Zespół tworzący Standardy uznał, że pomocne będzie uwypuklenie następujących kwestii:

- Kluczem do wszelkich działań z obszaru doradztwa edukacyjno-zawodowego powinno być dokonanie bilansu dotychczasowych zasobów, działań oraz potrzeb szkoły związanych z tym obszarem. Dzięki uważnej analizie i diagnozie będzie można m.in. precyzyjnie określić czas niezbędny do wdrożenia standardów (nie dłuższy jednak niż 1 rok szkolny).
- Dla sprawnego funkcjonowania systemu doradztwa zawodowego w szkole niezbędna jest współpraca wszystkich nauczycieli, nie tylko doradcy zawodowego lub pedagoga/psychologa. Określa to standard 2: „W szkole wyznaczona jest osoba koordynująca realizację WSDZ, a szkoła, w tym wszyscy nauczyciele projektują wspólne działania w obszarze WSDZ.” Podkreślenia wymaga fakt, że rolę koordynatora powinna sprawować osoba biegła w zarządzaniu tego rodzaju procesami, co oznacza, że nie musi to być pedagog czy szkolny doradca zawodowy.
- Wypracowane Standardy w ramach niniejszego dokumentu nie stanowią zamkniętej listy. Szkoła dzięki diagnozie może rozszerzyć ją o dodatkowe standardy właściwe tylko dla niej. Podobnie jest ze wskaźnikami – są to przykładowe wartości, szkoła może stworzyć katalog własnych wskaźników do każdego ze standardów.

5. Podsumowanie

Wprowadzenie standardów doradztwa zawodowego bez wątpienia przyniesie szkole wiele korzyści. Oprócz największej z nich, czyli realizacji celu głównego – wsparcia ucznia w świadomym rozwoju edukacyjno-zawodowym, standardy porządkują wszelkie działania związane z doradztwem zawodowym prowadzonym na jej terenie. Pomagają również w formalizacji tego doradztwa – wskaźniki określają konkretne dokumenty, za pomocą których można ustalić poziomy osiągnięcia standardów. Realizacja założeń niniejszego opracowania wzmocni rolę doradztwa zawodowego w szkole i podkreśli jego istotność, natomiast nauczyciele, którzy dotychczas aktywnie angażowali się w działania w ramach WSDZ uzyskają pomoc, również dzięki podkreśleniu znaczenia dokonań pozostałych pracowników szkoły we wspieraniu ucznia w rozwoju edukacyjno-zawodowym.

Działający Wewnętrzny System Doradztwa Zawodowego, oparty na wskazanych poniżej standardach, przysłuży się w dalszej perspektywie czasowej promocji szkolnictwa zawodowego – uczniowie dokonujący trafnych wyborów edukacyjno-zawodowych, podejmujący satysfakcjonującą pracę sami, będą swoimi decyzjami rekomendować szkoły branżowe jako miejsca, które wybiera się ze względu na pasję, zainteresowania i późniejsze możliwości rozwoju.

1. Organizacja Wewnętrzny System Doradztwa Zawodowego (WSDZ) w branżowej szkole I stopnia

L.p.	Standard	Przykładowe wskaźniki (do wyboru przez koordynatora WSDZ)
1.	Wewnętrzny System Doradztwa Zawodowego zwany dalej WSDZ, stanowi podstawę do opracowania programu realizacji doradztwa zawodowego, który jest spójny z programem wychowawczo – profilaktycznym szkoły.	<ul style="list-style-type: none"> dokumenty potwierdzenia spójności przez Radę Rodziców i Radę Pedagogiczną.
2.	Szkoła zatrudnia nauczyciela doradcę zawodowego lub wyznacza nauczyciela koordynującego realizację WSDZ, z którymi to współpracują wszyscy nauczyciele podczas tworzenia założeń WSDZ.	<ul style="list-style-type: none"> umowa o pracę nauczyciela doradcy zawodowego albo dokument powołania koordynatora WSDZ przez dyrektora, zatwierdzony przez Radę Pedagogiczną program realizacji doradztwa zawodowego
3.	Coroczny program doradztwa zawodowego powstaje w oparciu o: 1) diagnozę zapotrzebowania na działania wychowawcze i profilaktyczne przeprowadzoną zarówno wśród uczniów, ich rodziców, a także nauczycieli; 2) diagnozę zapotrzebowania na działania z zakresu doradztwa edukacyjno – zawodowego przeprowadzoną zarówno wśród uczniów, ich rodziców, a także nauczycieli; 3) wnioski z ewaluacji poprzedniego programu realizacji doradztwa zawodowego.	<ul style="list-style-type: none"> narzędzie/narzędzia do diagnozy potrzeb, analiza wyników diagnozy potrzeb wraz z rekomendacjami do dalszej pracy, sprawozdanie lub inna forma prezentacji wyników diagnozy – dokument dla zespołu realizującego zadania w zakresie WSDZ raport z ewaluacji poprzedniego programu realizacji doradztwa zawodowego.
4.	W szkole w ramach Wewnętrzny System Doradztwa Zawodowego systematycznie realizowane są zajęcia z zakresu doradztwa edukacyjno – zawodowego (rozwijające kompetencje wskazane w Ramowym Programie WSDZ i zgodne z ramowym planem nauczania obejmującym realizację	<ul style="list-style-type: none"> zapisy w planie wychowawcy, zapisy w dzienniku zajęć, zapisy w sprawozdaniu, scenariusze zajęć,

	zadań edukacyjnych z zakresu doradztwa zawodowego w wymiarze minimum 10 godzin szkoły branżowej).	<ul style="list-style-type: none"> • bibliografia do zajęć, • wymagania przedmiotowe w ramach przedmiotów: podstawy działalności gospodarczej oraz podstawy przedsiębiorczości (dotyczące treści poruszanych w ramach WSDZ), • program pracy nauczyciela, który realizuje przedmiot, • sprawozdanie komisji przedmiotowej.
5.	Szkoła w ramach realizacji WSDZ współpracuje np.: z poradnią psychologiczno – pedagogiczną, placówką doskonalenia nauczycieli, pracodawcami lokalnego rynku pracy, przedstawicielami firm reprezentujących branże, w których kształceni są uczniowie oraz instytucjami zewnętrznymi.	<ul style="list-style-type: none"> • porozumienia (w razie konieczności) z różnymi placówkami, • zaświadczenia, certyfikaty ze szkoleń, • dziennik pracy pedagoga, psychologa lub specjalisty, • sprawozdanie z pracy pedagoga, psychologa, specjalisty, kierownika szkolenia praktycznego, • umowy z pracodawcami, • dokumentacja praktyk zawodowych, • sprawozdania z uczestnictwa w targach dla różnych branż, • zapisy w dzienniku zajęć, • umowy patronackie, • informacja na stronie internetowej szkoły, • media (w tym społecznościowe).
6.	W szkole prowadzone są działania związane z doskonaleniem nauczycieli w obszarze doradztwa zawodowego.	<ul style="list-style-type: none"> • poświadczony uczestnictwo w działaniach na rzecz promocji zawodów, w tym szkolnictwa zawodowego, • plan szkoleniowy dla nauczycieli, • sprawozdania z pracy komisji przedmiotowych, • materiały ze szkoleń przekazane przez prowadzących szkolenia.
7.	W szkole systematycznie przeprowadzana jest ewaluacja WSDZ. Ewaluacja odnosi się do wszystkich działań skierowanych do uczniów, ich rodziców i nauczycieli: udzielanej informacji, konsultacji indywidualnych i grupowych zajęć edukacyjnych.	<ul style="list-style-type: none"> • narzędzia do ewaluacji (np. Delta plus, ankiety dla uczniów, rodziców, nauczycieli), • sprawozdanie komisji przedmiotowych i zespołów wychowawców klas z realizacji WSDZ,

	<ul style="list-style-type: none"> • analiza wyników ewaluacji wraz z rekomendacjami do dalszej pracy, • sprawozdanie lub inna forma prezentacji wyników ewaluacji – dokument dla zespołu realizującego zadania w zakresie WSDZ.
--	--

2. Tworzenie i realizacja własnej ścieżki edukacyjno – zawodowej ucznia

L.p.	Standard	Przykładowe wskaźniki (do wyboru przez koordynatora WSDZ)
1.	W szkole zapewnia się uczniom dostęp do usług doradczych służących rozpoznawaniu i nazywaniu własnych zasobów osobistych oraz ich wykorzystaniu w kształtowaniu swojej drogi zawodowej.	<ul style="list-style-type: none"> • dokumentacja realizacji usług doradczych, np. dziennik pedagoga, dziennik psychologa, doradcy zawodowego,teczka klasy,teczki uczniowskie, zapisy w dzienniku, sprawozdania wychowawców klas, • klasowe plany wychowawcze, • informacja na stronie internetowej szkoły dotycząca dyżuru doradcy lub, w przypadku braku doradcy w szkole, informacja o innych możliwościach uzyskania przez ucznia wsparcia w zakresie planowania kariery.
2.	Szkoła działa w kierunku rozwoju postaw przedsiębiorczych i innowacyjności uczniów.	<ul style="list-style-type: none"> • zapisy w dziennikach zajęć, • wdrożone projekty młodzieżowe, • sprawozdania z różnych akcji, licytacji, • dokumenty potwierdzające udział w przedsięwzięciach kształtujących postawy przedsiębiorcze, np. dokumentacja dotycząca prowadzenia spółdzielni uczniowskich, • poświadczone uczestnictwo w działaniach na rzecz promocji zawodów, w tym szkolnictwa zawodowego. • publikacja informacji na stronie internetowej szkoły,

		<ul style="list-style-type: none"> • media (w tym społecznościowe).
3.	W branżowych szkołach I stopnia prowadzone są zajęcia dotyczące rekrutacji do szkoły branżowej II stopnia, KKZ, uzupełnienia kwalifikacji, zapotrzebowana rynku, oczekiwań pracodawców, rozmów kwalifikacyjnych.	<ul style="list-style-type: none"> • zapisy w planie wychowawcy klasy, • zapisy w dzienniku zajęć, • program nauczania, • scenariusze zajęć, • materiały z zajęć, • sprawozdanie komisji przedmiotowej.
4.	Nauczyciele poszczególnych przedmiotów przekazują uczniom informacje na temat zawodów, w których będą mogli wykorzystać wiedzę z nauczanego przez nich przedmiotu.	<ul style="list-style-type: none"> • program nauczania, • protokół/sprawozdanie komisji przedmiotowych.
5.	W szkole organizowane są zajęcia pozalekcyjne rozwijające talenty, pasje uczniów, wskazujące nowe obszary do rozwoju.	<ul style="list-style-type: none"> • zapisy w dzienniku zajęć pozalekcyjnych, • plan i harmonogram zajęć pozalekcyjnych, • sprawozdanie komisji przedmiotowej, • informacja na stronie internetowej szkoły, • media (w tym społecznościowe).
6.	W ramach realizacji doradztwa edukacyjno - zawodowego uczniowie tworzą Indywidualne Plany Kariery (IPK).	<ul style="list-style-type: none"> • Indywidualny Plan Kariery (IPK), • teczka ucznia, • kontrakt doradczy, • sprawozdanie doradcy zawodowego, • sprawozdanie wychowawcy.
7.	Szkoła wspiera uczniów w sytuacji wątpliwości związanych z wyborem zawodu, nietrafnego wyboru zawodu oraz konieczności dokonania ponownego wyboru ścieżki kształcenia.	<ul style="list-style-type: none"> • zapisy w dzienniku pedagoga, psychologa lub specjalisty (w formie porad czy konsultacji), • modyfikacje Indywidualnych Planów Kariery (IPK), • zapisy w dokumentacji szkolnej dotyczące wszelkich zmian związanych ze ścieżką kształcenia ucznia.

9.	W szkole funkcjonuje Szkolny Punkt Informacji i Kariery (SPInKa) umożliwiający realizację działań z zakresu doradztwa edukacyjno – zawodowego.	<ul style="list-style-type: none"> • dokument dotyczący utworzenia tego miejsca, • informacja w dokumentacji szkoły (zarządzenie dyrektora szkoły, statut), • spis wyposażenia pomieszczenia, • informacja na stronie internetowej szkoły, • media (w tym społecznościowe).
10.	Szkoła korzysta z oferty szkoleniowej Centrum Doradztwa Zawodowego dla Młodzieży (CDZdM).	<ul style="list-style-type: none"> • formularz zapotrzebowania na zajęcia z oferty CDZdM, • informacja w planach pracy pedagoga, doradcy lub wychowawcy, • informacja w dziennikach, • informacja na stronie internetowej szkoły, • protokoły zebrań z rodzicami, • media (w tym społecznościowe).
11.	W ramach WSDZ nauczyciele informują rodziców o zmianach w kształceniu zawodowym oraz o możliwościach podnoszenia przez ich dzieci kwalifikacji zawodowych w oparciu o realizowaną przez nich ścieżkę kształcenia	<ul style="list-style-type: none"> • zapisy w planie wychowawcy klasy, • zapisy w dzienniku zajęć, • protokoły z zebrań z rodzicami, • materiały dydaktyczno – informacyjne dla rodziców.
12.	Na stronie internetowej szkoły zamieszczona jest zakładka związana z doradztwem zawodowym.	<ul style="list-style-type: none"> • obecność w/w zakładki na stronie internetowej szkoły.
13.	<p>Szkoła zamieszcza na swojej stronie internetowej linki do stron, w szczególności:</p> <p>-CDZdM (www.cdzdm.pl),</p> <p>-Obserwatorium Gospodarki i Rynku Pracy Aglomeracji Poznańskiej (http://www.cdzdm.pl/PL-H20/obserwatorium.html)</p> <p>-projektu <i>Kwalifikacje zawodowe kluczem do sukcesu</i> (http://www.cdzdm.pl/PL-H451/kwalifikacje-zawodowe-kluczem-do-sukcesu.html),</p>	<ul style="list-style-type: none"> • w/w linki zamieszczone na stronie internetowej szkoły.

<p>-Szacunu dla zawodowców (www.zawodowcy.poznan.pl), -Centralnej Komisji Egzaminacyjnej (www.cke.gov.pl), -Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej (www.oke.poznan.pl), -Ministerstwa Edukacji Narodowej (www.men.gov.pl), -Wielkopolskiej Izby Rzemieślniczej (www.wir.org.pl), -Instytutu Badań Edukacyjnych (www.kwalifikacje.edu.pl), -Zintegrowanego Rejestru Kwalifikacji (https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl), -powiatowych urzędów pracy (www.poznan.praca.gov.pl, www.srem.praca.gov.pl, www.oborniki.praca.gov.pl), -Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Poznaniu www.wuppoznan.praca.gov.pl).</p>	
--	--

3. Wdrażanie działań służących podnoszeniu jakości kształcenia, w tym współpraca z pracodawcami

L.p.	Standard	Przykładowe wskaźniki (do wyboru przez koordynatora WSDZ)
1.	W szkole monitoruje się osiągnięcia uczniów w cyklu kształcenia oraz bada losy absolwentów.	<ul style="list-style-type: none"> informacje od pracodawcy, sprawozdanie wychowawcy, wpisy na świadectwach uczniów (zgodne z rozporządzeniem MEN) dotyczące ich szczególnych osiągnięć, miejsca w szkole/gabloty przeznaczone do prezentacji osiągnięć uczniów, informacje uzyskiwane z biur karier uczelni wyższych, informacje uzyskiwane z branżowych szkół II stopnia, informacje z KKZ.

2.	Pracodawcy biorą udział w analizie wyników egzaminów zawodowych. Wnioski z analizy są wykorzystywane do ewentualnej modyfikacji programów nauczania, we współpracy z pracodawcami.	<ul style="list-style-type: none"> • protokół z Rady Pedagogicznej, • sprawozdanie komisji przedmiotowych, • wyniki egzaminu z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej/Izby Rzemieślniczej, • sprawozdanie kierownika szkolenia praktycznego.
3.	Pracodawcy biorą udział w doskonaleniu zawodowym nauczycieli, w szczególności nauczycieli kształcenia zawodowego, w zakresie aktualnych rozwiązań technologicznych z danego obszaru kształcenia zawodowego.	<ul style="list-style-type: none"> • dokumenty potwierdzające uczestnictwo w doskonaleniu zawodowym, • porozumienia z pracodawcami.
4.	W szkole prowadzona jest współpraca krajowa lub zagraniczna służąca podniesieniu jakości i atrakcyjności kształcenia zawodowego.	<ul style="list-style-type: none"> • umowy o współpracy, • informacje w sprawozdaniach komisji przedmiotowych, zespoły wychowawców klas, koordynatorów współpracy zagranicznej, • publikacja informacji na stronie internetowej szkoły, • protokoły z Rady Pedagogicznej, • media (w tym społecznościowe).
5.	Szkoła przygotowuje uczniów do wykonywania zadań we współpracy międzypokoleniowej i międzynarodowej.	<ul style="list-style-type: none"> • scenariusze zajęć, • zapisy w dziennikach zajęć, • program wychowawczo – profilaktyczny, • działania uczniów w ramach wolontariatu, • gablota w szkole, kroniki, itp., • publikacja informacji na stronie internetowej szkoły, • media (w tym społecznościowe).

6. Ewaluacja wdrażania standardów doradztwa zawodowego dla branżowych szkół I stopnia

We wrześniu 2019 roku zespół Obserwatorium Gospodarki i Rynku Pracy Aglomeracji Poznańskiej CDZdM przygotował raport, w którym zaprezentował wyniki ewaluacji wdrażania standardów doradztwa zawodowego w branżowych szkołach I stopnia biorących udział w projekcie *Kwalifikacje zawodowe kluczem do sukcesu – wspieramy rozwój kształcenia zawodowego w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Poznania*. Badanie, skierowane do nauczycieli pełniących funkcje koordynatorów WSDZ oraz doradców zawodowych, zostało przeprowadzone na początku lipca 2019 r.

Celem przeprowadzonej analizy było przede wszystkim wprowadzenie ewentualnych modyfikacji w opracowanych standardach oraz upowszechnienie ich we wszystkich szkołach na terenie Miasta Poznania oraz Powiatu Śremskiego i Gminy Oborniki. Z kolei przedstawione w raporcie rekomendacje miały określić działania zmierzające do podwyższenia poziomu usług doradztwa zawodowego w szkołach uczestniczących w projekcie.

Poniżej znajdują się kluczowe wnioski pochodzące z przygotowanego raportu:

1. Z opracowanych w 2018 r. dwudziestu pięciu standardów tylko trzy zostały wdrożone we wszystkich placówkach:
 - WSDZ był zbieżny z programem wychowawczo - profilaktycznym szkoły;
 - została wyznaczona osoba koordynująca realizację WSDZ;
 - zajęcia z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego, w ramach WSDZ, były systematycznie realizowane.
2. Dodatkowo większość szkół wdrożyła następujące standardy:
 - WSDZ powstał w oparciu o diagnozę potrzeb z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego uczniów, rodziców, a także nauczycieli;
 - została nawiązana współpraca z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi;
 - szkoły współpracowały z placówkami doskonalenia nauczycieli, przedstawicielami firm z branż, w których kształcą się uczniowie oraz z innymi instytucjami zewnętrznymi (m.in. z urzędami pracy, Fundacją Młodzieżowej Przedsiębiorczości, uczelniami wyższymi, izbami i cechami rzemieślniczymi);
 - w szkołach były prowadzone zajęcia dotyczące: rekrutacji do branżowej szkoły II stopnia (w przypadku branżowych szkół I stopnia), KKZ, uzupełnienia kwalifikacji, zapotrzebowana rynku, oczekiwań pracodawców, rozmów kwalifikacyjnych;
 - uczniowie, w sytuacji wątpliwości związanych z wyborem zawodu, nietrafnego wyboru zawodu oraz konieczności dokonania ponownego wyboru ścieżki kształcenia, otrzymywali wsparcie.
3. Największą trudność sprawiło szkołom wprowadzenie standardów z trzeciego obszaru: *Wdrażanie działań służących podnoszeniu jakości kształcenia, w tym współpraca z pracodawcami*. Było to szczególnie widoczne w zakresie udziału pracodawców w analizie wyników egzaminów

zawodowych i wykorzystaniu wniosków z tej analizy do ewentualnej modyfikacji programów nauczania.

4. Tabele nr 1 ukazuje mocne strony szkoły oraz trudności we wdrażaniu standardów.

Tab. 1. Branżowe szkoły I stopnia

Mocne strony szkoły we wdrażaniu standardów	Trudności szkoły we wdrażaniu standardów
Wieloletnie doświadczenie zawodowe nauczycieli.	Konieczność posiadania dużej liczby dokumentów związanych z wdrożeniem standardów.
Uczestnictwo nauczycieli w studiach podyplomowych.	Brak etatu dla doradcy zawodowego w szkole.
Współpraca z doradcami z innych szkół.	Brak czasu wynikający z konieczności wypełniania przez nauczycieli innych obowiązków zawodowych.
Udział w zajęciach doradczych przez wszystkich uczniów.	Brak zrozumienia przez niektórych nauczycieli konieczności wdrożenia standardów.
Współpraca z pracodawcami.	Realizowanie zajęć doradczych w formie zajęć pozalekcyjnych, co z kolei powoduje, że uczniowie nie chcą uczestniczyć w zajęciach z doradztwa zawodowego.
Współpraca rodziców i nauczycieli.	Materialistyczne podejście uczniów do pracy zawodowej i kierowanie się w swoich wyborach jedynie chęcią szybkiego zarobienia pieniędzy.
	Materialistyczne podejście uczniów do pracy zawodowej i kierowanie się w swoich wyborach jedynie chęcią szybkiego zarobienia pieniędzy.

5. W wyniku ewaluacji poszczególnych obszarów oraz analizy wskaźników dotyczących ich sposobu dokumentowania rekomenduje się:

- podniesienie poziomu wdrażania działań służących podnoszeniu jakości kształcenia, w tym w zakresie współpracy z pracodawcami;
- włączenie pracodawców w analizę wyników egzaminów i wspólne omówienie z nauczycielami newralgicznych zagadnień egzaminacyjnych;
- dokonanie modyfikacji programów nauczania, które w konsekwencji wpłyną na osiągnięcie przez uczniów wyższych wyników podczas zewnętrznej walidacji efektów kształcenia;
- podjęcie przez szkoły działań zmierzających do większego zaangażowania rodziców w sprawy związane z wyborami edukacyjno-zawodowymi dzieci;
- zwrócenie większej uwagi na dokumentowanie w planach szkoleniowych grona pedagogicznego działań związanych z doskonaleniem nauczycieli w zakresie doradztwa zawodowego;
- wykorzystanie w monitoringu i badaniu losów absolwentów informacji uzyskiwanych z branżowych szkół II stopnia.

- zatrudnienie doradcy zawodowego w każdej szkole w wymiarze pełnego etatu (do podobnego wniosku doszły osoby biorące udział w badaniach ewaluacyjnych dotyczących wdrażania standardów w gimnazjach w 2013 r.)

Pełna treść raportu dostępna jest pod adresem: <http://www.cdzdm.pl/PL-H544/ewaluacja-wdrazania-standardow-doradztwa-zawodowego.html> (dostęp: 11.02.2020).

Materiał został opracowany w ramach projektu *Kwalifikacje zawodowe kluczem do sukcesu – wspieramy rozwój kształcenia zawodowego w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Poznania*.

Źródło zdjęć: Unsplash.com